

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо розгляду парламентськими комітетами звернень громадян*

Анотація. В аналітичній записці здійснено порівняльний аналіз законодавства іноземних держав щодо розгляду парламентськими комітетами звернень громадян.

Для відповіді на поставлені питання було досліджено законодавство семи країн: Австрії, Бельгії, Боснії і Герцеговини, Хорватії, Данії, Грузії та Німеччини. Проведений аналіз засвідчив, що всі держави розглядають звернення до парламенту як конституційне право. Більшість держав серед усієї різноманітності форм звернень громадян виділяють петиції. У ряді парламентів для розгляду петицій та інших звернень громадян створюється постійний комітет. Порядок розгляду звернень (петицій) громадян парламентськими комітетами зазвичай є тотожним загальному порядку розгляду парламентськими комітетами питань, що належать до їх відома.

I. Вступна частина

В Україні звернення громадян – реалізація наданого їм Конституцією України права вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними та громадськими справами задля впливу на поліпшення роботи органів державної влади й місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення.

Право на звернення передбачає, серед іншого, можливість звернення до єдиного органу законодавчої влади. Зокрема, протягом січня – вересня 2021 року до Верховної Ради України надійшло 258,6 тис. пропозицій, заяв і скарг громадян, що на 154,5 тис. або в 2,5 рази більше, ніж у січні – вересні 2020 року. За цей період комітетами Верховної Ради України опрацьовано 7755 листів, зокрема найбільше в таких комітетах: з питань правоохоронної діяльності – 1659, з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів – 976, з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин – 614, з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування – 563, з питань правової політики – 521, з питань освіти, науки та інновацій – 505, з питань антикорупційної політики – 405, з питань фінансів, податкової та митної політики – 345. Депутатськими фракціями (депутатськими групами) у Верховній Раді України

упродовж того самого періоду розглянуто 3,7 тис. пропозицій, заяв і скарг громадян. До керівництва парламенту звернулися 935 осіб, із них до Голови Верховної Ради України – 492 особи. Народним депутатам України у січні – вересні 2021 року направлено 80,5 тис. адресованих їм пропозицій, заяв і скарг громадян. Структурними підрозділами Апарату Верховної Ради України розглянуто 166,6 тис. звернень громадян, із яких 163,4 тис. (98 % від загальної кількості) опрацьовано Управлінням з питань звернень громадян¹.

Окремо слід виділити електронні петиції як демократичний механізм взаємодії парламенту й суспільства, який Україна запровадила у 2020 році. У січні – вересні 2021 року громадянами в системі «Електронні петиції» на офіційному вебпорталі Верховної Ради України ініційовано 602 електронні повідомлення, із яких 186 після їх перевірки на відповідність вимогам до електронної петиції, визначеним законом, Управлінням з питань звернень громадян оприлюднено для збору підписів на офіційному вебпорталі Верховної Ради України, 412 електронних повідомлень було відхилено².

У цьому контексті важливим є дослідження законодавства іноземних держав у сфері правового статусу парламентських комітетів, світової парламентської практики в частині порівняльного аналізу правового регулювання порядку розгляду парламентськими комітетами звернень громадян. Із цією метою проаналізовано законодавство семи держав: Австрії, Бельгії, Боснії і Герцеговини, Хорватії, Данії, Грузії та Німеччини.

II. Основна частина

Австрія

Австрійська правова система передбачає різні форми звернення громадян до парламенту – громадська ініціатива, підтримана принаймні 500 громадянами Австрії, яким виповнилося 16 років; петиція, подана від імені члена Національної ради (нижньої палати парламенту Австрії). Кожна із цих форм звернення вимагає дотримання різних умов і порядку розгляду. Громадські ініціативи можна подавати до апарату парламенту у формі письмових звернень у будь-який час, навіть у період між пленарними засіданнями. Петиції та громадські ініціативи передаються до комітету петицій та громадських ініціатив. Цей комітет не може подавати законопроекти, що стосуються петицій, до Національної ради, але він має повноваження отримувати висновки від міністерств чи інших установ, а також проводити слухання із запрошенням експертів. Петиції, які розглядаються Національною радою або Федеральною радою (верхньою палатою парламенту Австрії) в рамках парламентської процедури, є поданнями, зробленими членами відповідних палат. Такі подання членів парламенту також можуть бути наслідком звернення громадян, які не отримали необхідної підтримки для парламентської

¹ Про звернення громадян до Верховної Ради України у січні – вересні 2021 року. URL: <https://komekolog.rada.gov.ua/uploads/documents/36893.pdf>

² Там само.

громадської ініціативи. Комітет також може приймати рішення щодо: направлення громадської ініціативи або петиції до іншого профільного комітету для подальшого розгляду; переадресації звернення до Ради Омбудсманів Австрії для подальшого розгляду; відмови від подальшого розгляду питання, якщо, на думку комітету, воно не підлягає подальшому розгляду парламентом³.

Порядок розгляду громадських ініціатив і петицій передбачений розділом XVI Регламенту Національної ради Австрії (Rules of Procedure of the Austrian National Council⁴) та § 25 Регламенту Федеральної ради Австрії (Rules of Procedure of the Austrian Federal Council⁵). Петиції та громадські ініціативи надаються для ознайомлення Апарату Національної ради та розсилаються членам і заступникам членів комітету, до якого вони направлені. Порядок діяльності комітету з петицій та громадських ініціатив регулюється відповідно до загальних положень щодо створення комітетів і розгляду питань під час їх засідань, а також звітності комітетів (§ 100a Регламенту Національної ради Австрії). Комітет з питань петицій та громадянських ініціатив розглядає питання, що надійшли, на кожному своєму засіданні. Для цього голова цього комітету може скликати спеціальне засідання (§ 100b Регламенту Національної ради Австрії). Рішення комітету приймається більшістю голосів⁶.

Бельгія

Відповідно до Конституції Бельгії кожен громадянин має право подати петицію до парламенту. Порядок розгляду петицій передбачено правилами 142, 143 та 144 Регламенту Палати представників Бельгії (The Rules of Procedure of the Belgian House of Representatives⁷).

Петиції направляються в письмовій формі Голові Палати, який надсилає їх до комітету з петицій. Комітет з петицій – це створений у Палаті представників Бельгії комітет, який розглядає скарги та пропозиції громадян⁸. Комітет з петицій Палати представників Бельгії є спеціальним комітетом, відповідальним за обробку петицій і відповіді на них. Звернення може бути надіслане окремою особою або групою осіб із будь-якого питання, що належить до компетенції Палати (матеріальна умова). Петиції мають вказувати ім'я автора петиції, бути підписаними, надісланими звичайною поштою й адресованими Голові Палати (формальна умова). Кожного разу, коли петиція не відповідає умовам, викладеним у Конституції або в Регламенті

³ Request n° 640 forwarded by the Turkish Grand National Assembly on Committee on Petitions. REPLY FROM AUSTRIA. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

⁴ Federal Law on the Rules of Procedure of the Austrian National Council. BGBl. [Federal Law Gazette] No. 410/1975. URL: <https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOGNR>

⁵ Rules of Procedure of the Austrian Federal Council. BGBl. [Federal Law Gazette] No. 361/1988. URL: <https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOBR>

⁶ ECPRD request 2078. Parliamentary practice concerning petitions. Austrian Answer. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>

⁷ The Rules of Procedure of the Belgian House of Representatives (English translation). URL: https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/reglement/reglement_UK.pdf

⁸ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Belgian House of Representatives. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

Палати, заявники отримують пояснення щодо причин, чому петиція є неприйнятною. Іноді можуть бути надані пропозиції звернутися до уповноваженого органу⁹. Крім того, слід зазначити, що зазвичай комітет з петицій не розглядає петиції по суті – він вирішує питання про направлення петиції до компетентних комітетів та членів уряду для подальшого розгляду. Так, Палата представників Бельгії може надіслати петицію члену Уряду із проханням надати письмові пояснення протягом шести тижнів або будь-якого іншого періоду часу, встановленого комітетом з петицій¹⁰.

Окрім петицій у вузькому сенсі, Палата отримує численні листи, електронні листи й телефонні дзвінки, на які завжди відповідають окремі особи чи відділи¹¹.

Боснія і Герцеговина

Повноваженням щодо розгляду петицій громадян наділений спільний комітет з прав людини обох палат Парламенту Боснії і Герцеговини – Палати представників та Палати народів (стаття 64 Регламенту Палати представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини¹²). Право на звернення визнається як за громадянами, так і за юридичними особами. Офіційної процедури звернення до комітету немає. Зацікавлені сторони звертаються безпосередньо до комітету. Комітет розглядає петиції й надає свої оцінки, пропозиції та звіти обох палатам Парламентської асамблеї Боснії і Герцеговини. Деякі з цих документів обговорюються в обох палатах Парламентської асамблеї Боснії і Герцеговини, на підставі чого можуть прийматися відповідні рішення¹³.

Хорватія

Відповідно до статті 44 Регламенту парламенту Хорватії (Собору) робочі органи Парламенту – комітети та комісії – можуть розглядати петиції та пропозиції, внесені громадянами до парламенту. Якщо звернення чи пропозиція щодо прийняття закону чи іншого акта подаються громадянами до парламенту, Голова парламенту передає їх голові відповідного робочого органу, який зобов'язаний повідомити автора звернення чи пропозиції про результати їх розгляду протягом періоду, що не перевищує трьох місяців¹⁴. Стаття 59 Регламенту парламенту Хорватії передбачає створення парламентського комітету з питань петицій та звернень¹⁵. Комітет з питань петицій та звернень: розглядає петиції, звернення та

⁹ ECPRD request 2238. Committee on Petitions. Federal Parliament of Belgium. House of Representatives and Senate. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/158018>

¹⁰ ECPRD request 2078. Parliamentary practice concerning petitions. Belgian Answer. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>

¹¹ ECPRD Request 2238. Committee on Petitions. Federal Parliament of Belgium. House of Representatives and Senate. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/158018>

¹² Poslovnik Predstavničkog Doma Parlamentarne Skupštine Bosne I Hercegovine. URL: <https://www.parlament.ba/data/dokumenti/pdf/Poslovnik%20PD%20bs.pdf>

¹³ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

¹⁴ Standing Orders of The Croatian Parliament. Official Gazette Narodne novine nos. 81/13, 113/16, 69/17, 29/18, 53/20, 119/20. URL: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Croatian-Parliament-Standing-Orders_Consolidated-Text_November-2020.pdf

¹⁵ Petitions and Appeals Committee. URL: <https://www.sabor.hr/en/committees/petitions-and-appeals-committee-10-term>

пропозиції громадян, що надходять до парламенту, та повідомляє відповідальні органи про порушення законів і прав громадян у провадженні в органах державної влади; повідомляє парламент про порушення законів й інші вагомні негативні явища та пропонує вжити необхідних заходів для їх усунення; досліджує підстави петицій, звернень і пропозицій, вказує уповноваженим органам на необхідність вжиття обґрунтованих законом заходів і повідомляє про це заявника петиції, звернення чи пропозиції (стаття 107 Регламенту парламенту Хорватії).

Комітет з питань петицій та звернень діє відповідно до повноважень, передбачених Регламентом парламенту Хорватії. Під час процедури прийняття рішення комітет вивчає всі факти, які можуть мати значення для вирішення питання. Для цього комітет запрошує до участі в засіданні автора звернення та представників окремих міністерств чи органів залежно від питання. Передбачається, що спочатку автор петиції надає власні аргументи, далі свою думку висловлюють представники міністерств, а після цього члени комітету проводять слухання та приймають рішення більшістю голосів¹⁶.

Данія

Парламент Данії (Фолькетинг) не розглядає звернень безпосередньо від громадян або організацій¹⁷. У § 54 Конституційного акта Данії¹⁸ та § 25 Регламенту¹⁹ зазначено, що петиції можуть подаватися до парламенту Данії лише через одного із членів парламенту. Окремого комітету, який би займався розглядом таких петицій, не передбачено. Петиції включають заяви, звернення, скарги й подібні запити від осіб, які не є членами парламенту Данії. Усі петиції пересилаються до комітету, до якого заявник бажає їх передати. Якщо заявник не зробив такого запиту, спікер вирішує, чи передати питання до постійного чи спеціального комітету, чи надати його в розпорядження членів для ознайомлення в читальному залі парламенту Данії (§ 25 Регламенту). У комітеті петиція роздається членами комітету, які вживають відповідних заходів, ставлячи запитання міністрам або ініціюючи зміни до законодавства²⁰.

Грузія

Управління реєстрації та прийому громадян головної канцелярії парламенту Грузії відповідає за прийом та реєстрацію кореспонденції, що надходить до парламенту, Голови, заступників Голови, депутатів, генерального секретаря та структурних підрозділів парламенту, а також листів, заяв та клопотань громадян. Кореспонденція, спрямована до парламенту (без зазначення конкретного адресата),

¹⁶ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Croatian Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

¹⁷ ECPRD request 2078 Parliamentary practice concerning petitions. Answer from the Danish Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>

¹⁸ The Constitutional Act of Denmark. URL: https://www.thedanishparliament.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/engelske-publikationer-pdf/the_constitutional_act_of_denmark_2018_uk_web.ashx

¹⁹ Standing Orders of the Danish Parliament. URL: https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/engelske-publikationer-pdf/forretningsorden-engelsk_2021_web-samlet.ashx

²⁰ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Danish Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

передається Голові, а пов'язана з апаратом – генеральному секретарю. Водночас управління проводить прийом громадян у приймальні й надає їм консультації з основних правових питань, які їх цікавлять. Контроль та аналіз ведення листування між громадянами та парламентом здійснює контрольно-аналітичне управління головної канцелярії. Крім того, це управління контролює й аналізує надходження вчасно відповідей від тих державних чи неурядових організацій, які були зобов'язані парламентом розглянути й надати відповіді на запити, підготовлені (у парламенті) на підставі зареєстрованих звернень громадян, скарг чи пропозиції. Фактично звернення, скарги чи пропозиції громадян не розглядаються на жодному засіданні комітету чи на пленарному засіданні²¹.

Окрім звичайних звернень, стаття 203 Регламенту парламенту Грузії²² передбачає також петиції – звернення не менше ніж 300 осіб із питання, що стосується державної та / або соціальної проблеми. Петиція подається Голові парламенту в письмовій та / або електронній формі й реєструється у відповідному реєстрі. Для подання звернення в електронній формі зацікавлена особа заповнює електронну форму, визначену розпорядженням Голови парламенту, розміщену на вебсайті парламенту, та засвідчує її своїм кваліфікованим електронним підписом. Петиція оприлюднюється на вебсайті парламенту у триденний строк після її подання Голові парламенту. Петицію мають підтримати не менше 300 громадян протягом місяця після оприлюднення на вебсайті парламенту. Якщо протягом одного місяця петиція не набере необхідної підтримки, вона не розглядається, про що повідомляється особі, яка вказана як автор звернення. Якщо петицію підтримають не менше 300 громадян протягом одного місяця або до закінчення цього терміну, Голова парламенту вносить петицію на наступне засідання бюро парламенту. Подана в письмовій формі петиція, яку на момент подання підтримало не менше 300 громадян, реєструється у відповідному реєстрі без оприлюднення на вебсайті парламенту.

Бюро парламенту передає петицію до відповідного комітету для вивчення й розгляду. Засідання бюро парламенту може прийняти рішення про передачу звернення до тимчасової комісії для вивчення й розгляду. Відповідний комітет приймає одне з таких рішень: визнати доцільним розглянути клопотання самостійно; передати петицію до відповідного галузевого міністерства чи іншого відомства; визнати розгляд клопотання недоцільним.

Відповідний комітет розглядає петицію протягом одного місяця після її подання та подає свій висновок разом із повним текстом петиції до бюро парламенту. На підставі письмової заяви комітету зазначений строк може бути продовжено не більш як на два місяці. У разі потреби, на підставі висновку комітету бюро парламенту вносить питання до порядку денного пленарного засідання парламенту. Після розгляду петиції на пленарному засіданні парламент приймає

²¹ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Parliament of Georgia. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

²² Rules of Procedure of the Parliament of Georgia. URL: <https://parliament.ge/en/legislation/reglament>

постанову. Рішення щодо петиції оприлюднюється на вебсайті парламенту й доводиться до відома автора петиції.

Німеччина

У Німеччині право кожної людини на звернення до парламенту передбачено у статті 17 Основного Закону, де зазначено, що: «кожна особа має право індивідуально або разом з іншими звертатися з письмовими проханнями чи скаргами до компетентних органів і до законодавчої влади»²³. Це означає, що право на звернення стосується як дорослих, так і неповнолітніх, іноземців та осіб без громадянства, а також ув'язнених. Люди можуть звертатися від свого імені, від імені інших або для загального блага. Право подавати скарги або запити не обмежується громадянами Німеччини. Запити та скарги до Бундестагу мають: бути в письмовій або електронній формі; містити адресу та підпис заявника. Інших формальних вимог немає. Відправник може вільно вибирати між використанням поштового чи факсимільного зв'язку або Інтернету²⁴.

У Бундестазі створено постійний комітет для прийому скарг і звернень – комітет з петицій. Комітет з петицій є одним із небагатьох комітетів Бундестагу, прямо передбачених і наділених повноваженнями в Основному законі. На підставі статті 45 с Основного закону був прийнятий федеральний закон, що наділяє комітет численними чіткими повноваженнями, які застосовуються до розгляду всіх петицій. Для того, щоб підготувати рішення щодо звернення, федеральний уряд і федеральні органи влади повинні за запитом надати документи до комітету з петицій, надати йому інформацію та доступ до своїх приміщень. Це правило поширюється також на федеральні корпорації, установи й фонди публічного права тією мірою, якою вони підлягають нагляду з боку федерального уряду. Відмова надати інформацію та доступ до приміщень допустима лише з мотивів збереження таємниці у випадках, передбачених законом. Комітет з петицій має право заслуховувати заявників, свідків та експертів. Комітет з петицій може в окремих випадках передати свої повноваження одному чи кільком своїм членам. Суди та адміністративні органи зобов'язані надавати адміністративну допомогу комітету з петицій та уповноваженим ним членам²⁵.

Комітет з петицій не зобов'язаний розглядати всі скарги й запити, які він отримує. Він не розглядає анонімні листи чи скарги, які можуть вплинути на розгляд судових справ. Справи, що стосуються збройних сил зазвичай розглядаються не комітетом, а спеціальним парламентським уповноваженим у справах збройних сил. Звернення, що стосуються виконання законів у 16 федеральних землях, передаються до регіональних комітетів з петицій.

²³ Basic Law for the Federal Republic of Germany, Last amended on 28 June 2022. URL: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

²⁴ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers by DEUTSCHER BUNDESTAG (GERMANY). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

²⁵ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers by DEUTSCHER BUNDESTAG (GERMANY). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

Процедура розгляду петицій визначена у Принципах комітету з петицій, що регулюють розгляд звернень і скарг, які комітет ухвалив 30 листопада 2005 року. Відповідно до цих принципів заявники мають право згідно із законом про петиції на реєстрацію та розгляд петицій, а також на отримання письмових повідомлень щодо порядку розгляду петиції. Для перевірки викладених у петиції фактів та оцінки правової ситуації комітет має право отримувати інформацію від Федерального уряду. Комітет з петицій може передати петицію Федеральному уряду.

Розслідування скарги комітетом петицій зазвичай починається із запиту інформації до відповідального міністерства федерального уряду. Разом із іншими правами, викладеними в законі про повноваження комітету з петицій німецького Бундестагу, право парламенту отримувати інформацію від Федерального уряду є найважливішою основою для роботи комітету. Крім того, стаття 43 (1) Основного закону надає комітету з петицій повноваження «вимагати присутності будь-якого члена уряду».

Відповідно до розділу 109 Регламенту німецького Бундестагу комітет з петицій запрошує спеціалізовані комітети надати коментарі, якщо петиції стосуються питань, які вони розглядають. Це має забезпечити координацію між різними парламентськими органами й запобігти ухваленню різних рішень. Це також свідчить про те, що процедура розгляду петицій є невід'ємною частиною роботи парламенту.

Після з'ясування фактів, викладених у петиції, та оцінки правової ситуації, комітет з петицій відповідно до Регламенту німецького Бундестагу подає на пленарному засіданні рекомендацію, в якій вказується, як петиція має бути остаточно розглянута. Ці рекомендації щодо резолюцій передаються на пленарне засідання у формі списку для голосування.

Для полегшення роботи комітету з петицій функціонує служба комітету – дирекція з петицій і звернень, яка є частиною адміністрації німецького Бундестагу²⁶.

Як і всі інші постійні комітети, комітет з петицій є органом Бундестагу, який готує проекти резолюцій пленарних засідань, а також звітує про петиції, які він розглядав. Доповіді комітету з петицій переважно приймаються без обговорення. Дебати відбуваються лише на вимогу парламентської групи або п'яти відсотків присутніх членів Бундестагу. Якщо парламентська група в комітеті з петицій оголошує про те, що вона подаватиме пропозицію про обговорення у пленарному режимі проекту резолюції щодо петиції або щодо поправки до такого проекту, то ця рекомендація чи поправка розсилається всім депутатам Бундестагу²⁷.

²⁶ ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers by DEUTSCHER BUNDESTAG (GERMANY). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

²⁷ Там само.

III. Висновки

Усі держави розглядають звернення до парламенту як елемент конституційного права кожного направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення й дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. За загальним правилом, право на звернення до парламенту реалізується громадянами (іноземцями або особами без громадянства) особисто, і тільки в окремих випадках через члена парламенту (Австрія, Данія).

Більшість держав серед різноманітних форм звернень громадян виділяє петиції (в Австрії – громадські ініціативи), які, серед іншого, покликані забезпечити участь громадськості в законотворчому процесі. При цьому порядок подання та розгляду петицій регулюється регламентом відповідного парламенту й може значно відрізнятись від порядку подання та розгляду «звичайних» звернень громадян.

У деяких парламентах для розгляду петицій та інших звернень громадян створюється постійний комітет (Бельгія, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Німеччина тощо). Такий комітет не завжди виступає остаточним суб'єктом розгляду звернення (петиції), а зазвичай передає їх на розгляд профільному комітету, уповноваженому органу державної влади або виносить на розгляд парламенту.

Порядок розгляду звернень (петицій) громадян парламентськими комітетами зазвичай є тотожним загальному порядку розгляду парламентськими комітетами питань, що належать до їх відома. Лише інколи процедура розгляду петицій у парламентському комітеті може мати окрему процедуру (наприклад, у Німеччині).

Список використаних джерел:

1. Basic Law for the Federal Republic of Germany, Last amended on 28 June 2022. URL: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>
2. ECPRD request 2078 Parliamentary practice concerning petitions. Answer from the Danish Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>
3. ECPRD request 2078. Parliamentary practice concerning petitions. Austrian Answer. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>
4. ECPRD request 2078. Parliamentary practice concerning petitions. Belgian Answer. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/146961>
5. ECPRD request 2238. Committee on Petitions. Federal Parliament of Belgium. House of Representatives and Senate. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/158018>
6. ECPRD Request 2238. Committee on Petitions. Federal Parliament of Belgium. House of Representatives and Senate. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/158018>

7. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers by DEUTSCHER BUNDESTAG (GERMANY). URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

8. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Belgian House of Representatives. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

9. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Croatian Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

10. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Danish Parliament. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

11. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

12. ECPRD request 640. Committee on Petitions. Answers of the Parliament of Georgia. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

13. Federal Law on the Rules of Procedure of the Austrian National Council. BGBl. [Federal Law Gazette] No. 410/1975. URL: <https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOGNR>

14. Petitions and Appeals Committee. URL: <https://www.sabor.hr/en/committees/petitions-and-appeals-committee-10-term>

15. Poslovnik Predstavničkog Doma Parlamentarne Skupštine Bosne I Hercegovine. URL: <https://www.parlament.ba/data/dokumenti/pdf/Poslovnik%20PD%20bs.pdf>

16. Request n° 640 forwarded by the Turkish Grand National Assembly on Committee on Petitions. REPLY FROM AUSTRIA. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/640>

17. Rules of Procedure of the Austrian Federal Council. BGBl. [Federal Law Gazette] No. 361/1988. URL: <https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOBR>

18. Rules of Procedure of The Parliament of Georgia. URL: <https://parliament.ge/en/legislation/reglament>

19. Standing Orders of the Croatian Parliament. Official Gazette Narodne novine nos. 81/13, 113/16, 69/17, 29/18, 53/20, 119/20. URL: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Croatian-Parliament-Standing-Orders_Consolidated-Text_November-2020.pdf

20. Standing Orders of the Danish Parliament. URL: https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/engelske-publikationer-pdf/forretningsorden-engelsk_2021_web-samlet.ashx

21. The Constitutional Act of Denmark. URL: https://www.thedanishparliament.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/engelske-publikationer-pdf/the_constitutional_act_of_denmark_2018_uk_web.ashx

22. The Rules of Procedure of the Belgian House of Representatives (English translation). URL: https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/reglement/reglement_UK.pdf.

23. Про звернення громадян до Верховної Ради України у січні – вересні 2021 року. URL: <https://komekolog.rada.gov.ua/uploads/documents/36893.pdf>

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

При написанні матеріалів було використано інформацію з бази ECPRD. Відповідні матеріали не призначені для використання у власних наукових дослідженнях.